

Dialoguri despre TEATRU

O discuție neprofilată

— Salut, criticule !

— Ce faci, directore ?

— Nu mă face director, cît timp sînt numai adjunct. Am venit la București să definitivez repertoriul, pînă se întoarce directorul din străinătate. Dă-mi niște sfaturi bune...

— În materie de repertoriu ?

— Păi da... Tot anul scrii articole de principii, iei cuvîntul pe la diverse adunări, dar cînd e la o adică, să ajuți concret, vād că...

— E un subiect delicat. Lămurește-mă mai întii ce urmărești cu repertoriul teatrului tău...

— Ce urmăresc?... Cum, adică, ce urmăresc ? Să contribui la înfăptuirea țelurilor revoluției culturale, să ridicăm conștiința spectatorului, să-i educăm gustul...

— E ceea ce doresc toate teatrele din țară. Imi închipui însă că rezolvarea acestor sarcini are la fiecare teatru — sau trebuie să aibă — un mod specific de rezolvare...

— Să nu începi iar cu problema profilului, mă rog ție. Aici la București, profilați-vă cît poștiți, dar în regiuni cheștiunea se pune cu totul altfel. Și la urma urmei, tu nu poți discuta cincisprezece minute absolut pe concret ?

— Bine, să discutăm pe concret.

— Nu ofta. Uită-te serios la lista mea de propuneri. Să le luăm pe rînd : premiera de deschidere a stagiunii...

— Vād : „loc rezervat pentru o piesă originală“. De ce n-ai pus nici un titlu ?

— Aștept și eu să apară una mai... grozavă.

— Și pînă cînd o să aștepți ?

— Astea de ieșiră pînă acum nu mă satisfac.

— Nici una ? Numai în stagiunea trecută au fost vreo 27 de piese noi.

— Lucrăm cu un bătrîn de la un cenaclu — un fost căpitan de vapor —, nu prea știe el să scrie și nici nu-i prea orientat, dar e foarte serios, a publicat niște poezii la gazeta de stradă, are un proiect de piesă cu un pod care se rupe din cauza inundațiilor, în timp ce picherul se afla în dragoste cu o cetățeancă neprincipială de la gospodăria anexă...

— Bine. Lucrați cu el. Dar pînă atunci : ai avut vreo întilnire cu spectatorii ?

— A fost, la sfîrșitul stagiunii.

— N-au formulat revendicări privitoare la repertoriu ?

— Să-ți spun drept : cei mai mulți erau muncitori și ingineri de la șantier. Știi că lângă orașul nostru ia ființă o industrie cum nu s-a mai văzut. Mai toți cereau măcar o piesă care să aducă vorba, chiar și pe departe, de oamenii de pe șantier...

— Poate că s-ar potrivi piesa asta nouă a lui Galan, Prietena mea Pix.

— Ce Pix, frate ? Eu îți vorbesc de șantiere și tu...

— N-ai citit-o în revista „Teatrul“ ?

— Dac-aș prea să citesc toate cite se tipăresc... Și-apoi, „Pix“... Pix... asemenea titlu nu sta amintește de construcții...

— Citește-o și chibzuiește. În orice caz, să lași loc gol în plan și să aștepti nu știu ce apariție, când sînt atîtea piese noi, e păcat. Și, firește, dacă apare o altă lucrare bună, o joci mai tîrziu.

— Citesc. Să știi c-o citesc. Pe urmă aș vrea să joc Ifigenia. Ce zici ? Tot am surplus de femei în teatru, aud că nu-ți dă bătaie de cap cu decorurile, sînt puține personaje, ar merge ușor la deplasări... Ne mai aruncăm și noi nițel la clasici.

— Aruncați-vă, dar de ce tocmai cu Ifigenia ? Văd că nici n-ai citit-o... Și-apoi, unde vreți să vă aruncați : în Aulida sau în Taurida ? Că sînt două : Ifigenia în Aulida și Ifigenia în Taurida dacă e vorba de Eschyl. Dar dacă e Goethe, atunci e numai în Taurida. Dacă e Racine, e numai în Aulida...

— Am un referat de șizeci de pagini de la secretarul literar, dar nu pomeniște de nici o localitate, fir-ar el să fie...

— Vezi, și piesele au cam tot atîtea pagini cît și referatul. Citește-le și socotește : spun ceva spectatorilor de azi, au idei care să sune viu în timpul nostru, e frumusețea lor încă proaspătă, sau e cam veștedă ?

— Mde...

— Regizorul ce spune ?

— Halal gazetar. Nici nu știi că avem doi... Cel dintii e cam zvăpăiat, cînd vorbim despre clasici, tot flutură o piesă de Lope de Vega cu feudali și țărani, zice că-i revoluționară. Cel bătrîn propune și el una de Romain Rolland, se pare că-i vorba în ea de Revoluția Franceză. Dar cînd mi-a arătat lista de personaje, m-am îngrozit de numărul lor.

— Va să zică, nici unul nu vrea Ifigenia ?

— Nu. Secretarul literar o vrea.

— Cum se cheamă piesa spaniolă ?

— Peribanez — și încă ceva...

— Peribanez și comandorul de Ocana. Foarte bine. De ce nu-l încurajezi pe regizor ? Ciți actori ai ?

— Vreo patruzeci.

— S-ar putea monta, să știi. Ar fi o premieră inedită, un spectacol cu suflu contemporan, ar primi-o cu plăcere și spectatorii din orașe și cei de la sate...

— O citesc și pe asta. M-ai convins s-o citesc. Dar dacă cere figurație mare și costume multe, n-am ce-ți face... Pe urmă, să știi : chestia cu premiera pe țară nu prea mă încălzește. De ce să nu lăsăm pe alții, mai tari, să încerce ei întii ? Vreo doi din consiliul artistic au cerut un Gorki și am pus Azilul de noapte... S-a jucat la Municipal, au fost discuții, se pare că Ciulei a ieșit bine pînă la urmă...

— E o piesă de mare valoare, evident, se joacă în cîteva teatre și se va juca mereu. Dar de ce să ne limităm numai la două-trei piese ale unui asemenea dramaturg care a scris douăzeci ? De ce să nu jucăm de pildă, și piesele lui care oglindesc realități din perioada construcției socialismului în Uniunea Sovietică — și ne sînt deci foarte aproape ?

— La care te referi, de exemplu ?

— De exemplu, la Somov și alții... A fost tradusă, tipărită... Zici că nu vrei să încerci primul... De ce ? Oare datorita de a îmbogăți repertoriul general, și

deci cultura noastră teatrală, nu aparține tuturor teatrelor? De ce la Ifigenia n-ai avut rezerve și la Gorki ai devenit prudent?

— Bine, bine... O s-o citesc și pe asta. Și dacă merge...

— Merge, fii încredințat.

— Cu încredințările criticilor să-mi dai voie să fiu circumspect. Niciodată nu vă întilniți în păreri.

— Așa-i alt capitol... Mai departe pe listă e iar un loc alb: „rezervat pentru o piesă progresistă occidentală“.

— Să pun Soțul ideal, ce zici?

— N-ar fi mai la locul ei una contemporană?

— Poftim, numește tu una.

— Au apărut destule: sînt traduse la noi piese de americanul Arthur Miller, de francezul Georges Soria, de argentineanul Cuzzani, de italianul De Filippo și alte cîteva zeci — să nu te plîngi că n-ai de unde alege... Numai să nu alegi la întîmplare. Vezi dacă e o lucrare potrivită pentru nivelul de dezvoltare al teatrului, dacă ai actori potriviți s-o joace, dacă nu pune probleme peste puterile regizorilor pe care-i ai, dacă nu e prea restrînsă sau prea vastă pentru sala voastră; mă rog, judec-o din mai multe puncte de vedere și, pe cît se poate, pe realitățile trupei, spectatorilor, teatrului; în sfîrșit, și mai ales, pe criteriul eficienței ei ideologice.

— Vreau să discut cu tine prietenește și tu te lansezi în cuvinte mari... Dar poate că ai dreptate în fond și-i mai bine să joc un contemporan. La confătuirea cu spectatorii, unul a zis că teatrul nostru progresează încet, fiindcă merge înainte cu fața întoarsă spre trecut.

— Mde...

— De aceea am mai pus în repertoriu doi contemporani: sovieticul I. Kuprianov cu Fiul secolului și o comedie nouă cehă, a lui Stehlik, mi se pare. Prima mi-a recomandat-o șeful secției culturale de la Sfat. A văzut-o la Leningrad — a fost acolo cu o excursie. Despre cealaltă, am aflat la minister că se traduce.

— Mai departe?

— Alt loc gol: tot pentru o piesă originală... Lasă, nu mă mai prelucra, am înțeles... Și pe urmă, Plicul de Liviu Rebreanu... Ai zis ceva?

— Nu. A fost cîndva un spectacol slab cu piesa asta și nu s-a mai reluat. Pe nedrept.

— Iar peste plan, Mizerabilii.

— Ziceai că n-ai figurație, nu vrei să cheltuiești cu costumele...

— Nu-ți spusei că-i peste plan?

— Nu înțeleg de ce e peste plan. Și-apoi: dacă-i peste plan, ai posibilități de montare și cheltuieli? Concepția asupra repertoriului...

— Lasă, frate, zău, mai pe scurt, că am tren peste trei sferturi de ceas... Ești de părere să nu...?

— Da. Să nu...

— Deci, după tine ar trebui să fac transformări serioase în repertoriu.

— Consiliul artistic ce zice?

— N-au avut timp să citească toți piesele.

— Dar secretarul literar?

— El le știe... pe cele mai multe.

— Și pe celelalte, cele mai puține, cine le știe?

— Iar ai să mă îndemni să le citesc eu pe toate.

— Iar...

— Cu toate că-s numai adjunct.

— De vreme ce tu faci repertoriul și-l semnezi!

— Bun. Peste trei săptămîni trec din nou prin București și vorbim iar. Dar dacă-mi însușesc vreo sugestie de-a ta, să nu te prind că nu vii la premieră și nu scrii despre teatrul nostru, c-apoi vezi tu...

— Ai intrat în alt capitol.

— Măi, ai naibii criticii ăștia! Stau la taifas cu tine, îți dau fel de fel de sfaturi, dar cum aduci vorba despre ei, îndată schimbă... profilul discuției!...